

Uvod

Provedba Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima (NN 91/10 i 112/12, dalje u tekstu: Zakon), predstavlja iznimno važan i sveobuhvatan projekt kojim je od 1. siječnja 2011. godine promijenjen način provođenja ovrhe, a kojemu su glavni ciljevi uređenje odnosa između dužnika i vjerovnika, povećanje učinkovitosti naplate potraživanja i zaštita vjerovnika.

Ovrha na novčanim sredstvima potrošača provodi se temeljem osnova za plaćanje (ovršne odluke i nagodbe domaćeg suda ili upravnog tijela) i zahtjeva ovrhovoditelja za izravnu naplatu novčane tražbine. Kao i poslovni subjekti, i određeni broj potrošača u RH, zbog nedostatka novčanih sredstava na računima, ima problema u podmirivanju dospjelih obveza.

S obzirom da su Zakonom navedena primanja koja su izuzeta od ovrhe, u uvjetima ovrhe ovršenik je dužan Financijskoj agenciji (dalje: Fina) dostaviti obavijest za svako primanje, naknadu koji su izuzeti od ovrhe. Po primitku obavijesti od ovršenika, Fina je dužna o ovršeniku i vrsti tražbine za koju je ovrha propisana obavijestiti uplatitelja primanja/naknade, a radi uskrate uplate primanja izuzetog od ovrhe na ovršenikov račun. Ovršenik otvara poseban račun na kojeg se uplaćuju izuzeta primanja dok su sredstva na svim ostalim računima premetom ovrhe. Od ovrhe je izuzet iznos od 2/3 prosječne neto plaće u RH, a ako je plaća manja od prosječne izuzet je iznos u visini 3/4 plaće ovršenika, ali ne više od 2/3 prosječne neto plaće u RH.

Kao jedna od mjera rješavanja problema potrošača koji nisu podmirili dospjele osnove za plaćanje više od 360 dana donesen je Zakon o otpisu dugova fizičkim osobama (NN 62/18) koji je stupio na snagu 21. srpnja 2018. godine. Fina je sukladno navedenom Zakonu izvršila odgovarajuće postupke prestanka postupanja po osnovama za plaćanje za ovršenike i tražbine koji ispunjavaju zakonske uvjete.

Unatoč prednostima prethodnog Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima koji je osigurao učinkovitu, jednostavnu i sveobuhvatnu ovrhu na novčanim sredstvima, dosadašnja praksa ukazala je potrebnim implementirati određene dopune odnosno usklađenja, a kako bi se otklonile nedoumice u postupanju. Najvažnije novosti u postupku provedbe ovrhe na novčanim sredstvima koje su sadržane u novom Zakonu, objavljene su na WEB stranici Fina. Sukladno odredbi čl. 33. st. 1. novog Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima (NN 68/18, 2/20, 46/20, 47/20, 83/20, 133/20), koji je stupio na snagu 4. kolovoza 2018. godine, automatizmom se prestala provoditi ovrha po osnovama za plaćanje koje su bile evidentirane u Očevidniku redoslijeda osnova za plaćanje na teret ovršenika fizičke osobe, a koje se nisu naplatile u cijelosti u roku od 3 godine od datuma primitka u Finu i po kojima nije bilo nikakvih naplata posljednjih šest mjeseci. Po toj se osnovi djelomično ili u cijelosti prestala provoditi ovrha po osnovama za plaćanje za 225.322 ovršenika.

1. Analiza duga potrošača po teritorijalnom kriteriju – stanje 30.6.2024.

Prema odredbama Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima (dalje: Zakon), Fina provodi ovrhu na novčanim sredstvima ovršenika, poslovnih subjekata i potrošača. Sukladno Zakonu, pod pojmom „potrošač“ podrazumijeva se fizička osoba koja ne obavlja registriranu gospodarsku djelatnost i koja se ne bavi slobodnim zanimanjem.

Prema podacima koje je obradila Fina, 30. lipnja 2024. godine, 204.066 potrošača nije podmirilo svoje dospjele osnove za plaćanje. Dug potrošača, evidentiran u Očevidniku o redoslijedu osnova za plaćanje, iznosio je 2,77 milijardi eura. Krajem prosinca 2023. evidentiran je 210.781 potrošač s neizvršenim osnovama, a dug je iznosio 2,71 milijardu eura.

Analiza dospjelih neizvršenih osnova potrošača, stanje na dan 30. lipnja 2024., pokazala je da je, u apsolutnom broju, najviše dužnika i jednako tako najveći iznos njihova duga, u županiji Grad Zagreb.

Tablica 1. Pregled dospjelih neizvršenih osnova potrošača, promatrano po županijama – stanje 30.06.2024., rang po broju potrošača koji nisu podmirili dospjele osnove za plaćanje Iznosi u eurima

Šif. žup.	Naziv županije	Broj stanovnika	Broj potrošača	Iznos neizvršenih osnova	Udio potrošača u broju stanovnika u %	Udio potrošača u broju radno sposobnog stanovništva u %
21	Grad Zagreb	767.131	40.978	763.559.868	5,34*	8,33*
17	Splitsko-dalmatinska	423.407	18.346	201.530.743	4,33	6,83
1	Zagrebačka	299.985	15.855	170.454.502	5,29*	8,28
14	Osječko-baranjska	258.026	15.607	141.815.596	6,05*	9,41*
8	Primorsko-goranska	265.419	13.112	520.191.220	4,94	8,00
3	Sisačko-moslavačka	139.603	10.167	74.025.999	7,28*	11,70*
18	Istarska	195.237	9.290	97.730.484	4,76	7,61
16	Vukovarsko-srijemska	143.113	8.753	69.336.699	6,12*	9,70*
12	Brodsko-posavska	130.267	7.496	61.663.027	5,75*	9,12*
5	Varaždinska	159.487	7.387	66.476.017	4,63	7,09
13	Zadarska	159.766	7.367	66.385.326	4,61	7,50
7	Bjelovarsko-bilogorska	101.879	6.372	62.690.594	6,25*	10,03*
6	Koprivničko-križevačka	101.221	6.335	50.381.447	6,26*	9,85*
20	Međimurska	105.250	5.881	52.780.914	5,59*	8,82*
4	Karlovačka	112.195	5.550	46.998.080	4,95	7,90
2	Krapinsko-zagorska	120.702	5.168	58.481.834	4,28	6,54
15	Šibensko-kninska	96.381	4.533	41.368.490	4,70	7,86

Šif. žup.	Naziv županije	Broj stanovnika	Broj potrošača	Iznos neizvršenih osnova	Udio potrošača u broju stanovnika u %	Udio potrošača u broju radno sposobnog stanovništva u %
19	Dubrovačko-neretvanska	115.564	4.400	47.553.962	3,81	6,13
10	Virovitičko-podravska	70.368	4.220	31.688.715	6,00*	9,38*
11	Požeško-slavonska	64.084	3.237	23.527.706	5,05	8,03
9	Ličko-senjska	42.748	2.087	15.976.206	4,88	7,98
	Sjedište izvan RH	3.871.833	1.925	106.289.258	0,05	0,08
	Ukupno RH	3.871.833	204.066	2.770.906.687	5,27	8,33

Izvor: Fina - Očevidnik o redosljedu osnova za plaćanje

*Više od prosječnog udjela potrošača koji nisu podmirili dospelje osnove za plaćanje u broju stanovnika.

U odnosu na ukupan broj stanovnika županije, najviše je potrošača koji nisu podmirili dospelje osnove za plaćanje u Sisačko-moslavačkoj (7,28%), Koprivničko-križevačkoj (6,26%), Bjelovarsko-bilogorskoj (6,25%), Vukovarsko-srijemskoj (6,12%), Osječko-baranjskoj (6,05%), Virovitičko-podravskoj (6,00%) te Brodsko-posavskoj županiji (5,75%). U odnosu na broj radno sposobnog stanovništva, najviše je potrošača također u Sisačko-moslavačkoj (11,70%), Bjelovarsko-bilogorskoj (10,03%), Koprivničko-križevačkoj (9,85%), Vukovarsko-srijemskoj (9,70%), Osječko-baranjskoj (9,41%), Virovitičko-podravskoj (9,38%) i Brodsko-posavskoj županiji (9,12%).

2. Analiza duga potrošača po gradovima i općinama RH – stanje 30.6.2024.

Na rang listi 25 gradova s najvećim brojem potrošača koji nisu podmirili dospelje osnove za plaćanje i rang listi 25 gradova s najvećim iznosom duga, 22 su ista grada.

Tablica 2. Rang lista 25 gradova po kriteriju broja potrošača koji nisu podmirili dospelje osnove za plaćanje – stanje 30.06.2024. Iznosi u eurima

Rang	Grada/općine	Broj stanovnika**	Broj potrošača	Udio u ukupnom broju stanovnika u %	Broj radno sposobnog stanovništva (od 15-64 godine)**	Udio u broju radno sposobnog stanovništva u %
1.	Zagreb	767.131	40.978	5,34	491.714	8,33
2.	Split	160.577	7.186	4,48	102.351	7,02
3.	Rijeka	107.964	6.437	5,96	66.853	9,63
4.	Osijek	96.313	5.252	5,45	62.091	8,46
5.	Slavonski Brod	49.891	3.194	6,40	31.121	10,26
6.	Velika Gorica	61.075	3.194	5,23	38.840	8,22
7.	Sisak	40.121	3.187	7,94	25.015	12,74
8.	Zadar	70.779	3.186	4,50	44.376	7,18
9.	Pula	52.220	3.136	6,01	32.502	9,65
10.	Karlovac	49.377	2.622	5,31	30.869	8,49
11.	Bjelovar	36.316	2.332	6,42	22.610	10,31
12.	Varaždin	43.782	2.209	5,05	27.877	7,92
13.	Vinkovci	30.842	1.952	6,33	19.721	9,90
14.	Šibenik	42.599	1.951	4,58	25.963	7,51
15.	Čakovec	27.122	1.923	7,09	16.979	11,33
16.	Dubrovnik	41.562	1.657	3,99	25.797	6,42
17.	Vukovar	23.175	1.656	7,15	13.782	12,02
18.	Samobor	37.435	1.640	4,38	24.082	6,81
19.	Kaštela	37.794	1.626	4,30	24.466	6,65
20.	Petrinja*	19.950	1.432	7,18	12.709	11,27
21.	Koprivnica	28.580	1.364	4,77	18.296	7,46
22.	Križevci*	18.949	1.362	7,19	12.104	11,25
23.	Kutina*	19.601	1.350	6,89	12.224	11,04
24.	Zaprešić	24.133	1.327	5,50	15.301	8,67
25.	Đakovo	23.577	1.254	5,32	15.440	8,12
	Ukupno	1.910.865	103.407	5,41	1.213.083	8,52
	Ukupno RH	3.871.833	204.066	5,27	2.450.178	8,33
	Udio u RH u %	49,35	50,67		49,51	

Izvor: Fina - Očevidnik o redosljedu osnova za plaćanje

*Grad je na rang listi 25 gradova/općina po broju potrošača koji nisu podmirili dospelje osnove za plaćanje, ali ne i na rang listi 25 gradova/općina po iznosu duga potrošača.

**Izvor DZS, Popis 2021.

Prema broju potrošača koji nisu podmirili dospelje osnove za plaćanje u odnosu na broj stanovnika, izdvaja se Sisak sa 7,94%, slijede Križevci sa 7,19%, Petrinja sa 7,18%, Vukovar sa 7,15%, Čakovec sa 7,09% te Kutina sa 6,89% potrošača. Na popisu tih potrošača, promatrano po gradovima/općinama, po iznosu duga (tablica 3), izdvaja se Čakovec koji je deveti na rang listi po iznosu duga potrošača, ispred gradova koji imaju više stanovnika: Koprivnice, Vinkovaca, Bjelovara, Samobora, Kaštela, Siska, Dubrovnika, Šibenika, Varaždina i Karlovca.

Prema prosječnom iznosu duga, najviše je potrošača s evidentiranim neizvršenim osnovama za plaćanje u Rijeci, njihov prosječan dug iznosi 70 tisuća eura, slijede ih potrošači Makarske s dugom od 27 tisuća eura, grada Zagreba s dugom od 19 tisuća eura, Ivanić Grada s dugom od 16 tisuća eura, Čakovca, Samobora i Poreča s dugom od 14 tisuća eura te Koprivnice s dugom od 13 tisuća eura, dok su potrošači u preostalih 17 gradova s rang liste, u prosjeku dužni od 7 tisuća eura (potrošači grada Karlovca, Siska i Kaštela) do 12 tisuća eura (potrošači grada Splita).

Promatrano po udjelu potrošača koji nisu podmirili dospelje osnove za plaćanje u broju radno sposobnog stanovništva, za 25 gradova na rang listi kreiranoj po kriteriju iznosa duga potrošača, izdvaja se Sisak s 12,74%-tnim udjelom tih potrošača u broju radno sposobnog stanovništva, a slijede Vukovar s 12,02%, Čakovec s 11,33%, Bjelovar s 10,31% i Slavonski Brod s 10,26%.

Tablica 3. Rang lista 25 gradova po kriteriju iznosa duga potrošača koji nisu podmirili dospelje osnove za plaćanje – stanje 30.06.2024. Iznosi u eurima

Rang	Grada/općine	Broj stanovnika**	Broj potrošača	Broj radno sposobnog stanovništva (od 15-64 godine)**	Udio u broju radno sposobnog stanovništva u %	Ukupni dug
1.	Zagreb	767.131	40.978	491.714	8,33	763.559.868
2.	Rijeka	107.964	6.437	66.853	9,63	450.500.851
3.	Split	160.577	7.186	102.351	7,02	86.720.960
4.	Osijek	96.313	5.252	62.091	8,46	50.060.623
5.	Velika Gorica	61.075	3.194	38.840	8,22	35.235.239
6.	Zadar	70.779	3.186	44.376	7,18	33.667.043
7.	Pula	52.220	3.136	32.502	9,65	31.870.454
8.	Slavonski Brod	49.891	3.194	31.121	10,26	27.351.770
9.	Čakovec	27.122	1.923	16.979	11,33	27.026.025
10.	Varaždin	43.782	2.209	27.877	7,92	24.723.614
11.	Sisak	40.121	3.187	25.015	12,74	23.422.575
12.	Samobor	37.435	1.640	24.082	6,81	22.770.956
13.	Bjelovar	36.316	2.332	22.610	10,31	22.263.799
14.	Vinkovci	30.842	1.952	19.721	9,90	20.839.263
15.	Šibenik	42.599	1.951	25.963	7,51	19.495.731
16.	Makarska*	13.301	703	8.482	8,29	19.218.304
17.	Karlovac	49.377	2.622	30.869	8,49	18.670.891
18.	Dubrovnik	41.562	1.657	25.797	6,42	17.403.862
19.	Koprivnica	28.580	1.364	18.296	7,46	17.132.863
20.	Vukovar	23.175	1.656	13.782	12,02	15.014.036
21.	Đakovo	23.577	1.254	15.440	8,12	14.313.158
22.	Zaprešić	24.133	1.327	15.301	8,67	13.021.629
23.	Poreč*	16.607	932	10.530	8,85	12.831.807
24.	Ivanić Grad*	12.982	784	8.258	9,49	12.315.658
25.	Kaštela	37.794	1.626	24.466	6,65	12.174.086
	Ukupno	1.895.255	101.682	1.203.316	8,45	1.791.605.064
	Ukupno RH	3.871.833	204.066	2.450.178	8,33	2.770.906.687
	Udio u RH u %	48,95	49,83	49,11		64,66

Izvor: Fina - Očevnik o redosljedu osnova za plaćanje

*Grad je na rang listi 25 gradova/općina po iznosu duga potrošača, ali ne i na rang listi 25 gradova/općina po broju potrošača koji nisu podmirili dospelje osnove za plaćanje.

**Izvor DZS, Popis 2021.